

POLITICKÉ VEDY / POLITICAL SCIENCES

Časopis pre politológiu, najnovšie dejiny, medzinárodné vzťahy, bezpečnostné štúdiá / Journal for Political Sciences, Modern History, International Relations, security studies

URL časopisu / URL of the journal: <http://www.politickevedy.fpvmv.umb.sk>

Autor(i) / Author(s): Patrícia Artimová
Článok / Article: Recenzia na knihu: Migrácia – história a súčasnosť
Vydavateľ / Publisher: Fakulta politických vied a medzinárodných vzťahov –
UMB Banská Bystrica / Faculty of Political Sciences
and International Relations – UMB Banská Bystrica

Odporúčaná forma citácie článku / Recommended form for quotation of the article:

ARTIMOVÁ, P. 2017. Recenzia na knihu: Migrácia – história a súčasnosť. In *Politické vedy*. [online]. Roč. 20, č. 3, 2017. ISSN 1335 – 2741, s. 188-191. Dostupné na internete: <http://www.politickevedy.fpvmv.umb.sk/archiv-vydani/2017/3-2017/patricia-artimova.html>.

Poskytnutím svojho príspevku autor(i) súhlasil(i) so zverejnením článku na internetovej stránke časopisu *Politické vedy*. Vydavateľ získal súhlas autora / autorov s publikovaním a distribúciou príspevku v tlačenej i online verzii. V prípade záujmu publikovať článok alebo jeho časť v online i tlačenej podobe, kontaktujte redakčnú radu časopisu: politicke.vedy@umb.sk.

By submitting their contribution the author(s) agreed with the publication of the article on the online page of the journal. The publisher was given the author's / authors' permission to publish and distribute the contribution both in printed and online form. Regarding the interest to publish the article or its part in online or printed form, please contact the editorial board of the journal: politicke.vedy@umb.sk.

RECENZIA NA KNIHU: MIGRÁCIA – HISTÓRIA A SÚČASNOSŤ

BOOK REVIEW: MIGRATION – PAST AND PRESENT

Patrícia Artimová*

UHEREK, Z. – HONUSKOVÁ, V. – GÜNTER, V. – OŠŤÁDALOVÁ, Š.: *Migrace – historie a současnost*. Ostrava: PANT, 2016. 143 s. ISBN 978-80-905942-9-6.

Občianske združenie PANT, ktoré pripravuje portál Moderní dejiny, vydalo v roku 2016 publikáciu s názvom Migrácia – história a súčasnosť, ktorá sa snaží odpovedať na spektrum otázok súvisiacich s migráciou, pričom reflektuje aj najaktuálnejší vývoj v tejto oblasti s dôrazom na prostredie Európy a Českej republiky. Na príprave publikácie sa podieľala štvorica autorov **Zdeněk Uherek**, **Věra Honusková**, **Vladislav Günter** a **Šárka Ošťádalová**. Väčšinu zo šiestich kapitol spracoval etnológ a sociálny antropológ **Zdeněk Uherek**, riaditeľ Etnologického ústavu AV ČR, v.v.i., ktorý sa venuje predovšetkým migrácii, integrácii imigrantov a etnických menšín a identite českých emigrantov.

Prvá kapitola *Migrace v moderní historii* je tematicky zameraná na významné historické migračné pohyby, ich kontexty a charakterové premeny. Autor sa chronologicky venuje migračným etapám počnúc vnútornou kolonizáciou súvisiacou so zaľudňovaním neobývaných oblastí, christianizáciou, rozvojom ťažby a remesiel, vznikom miest ako centier obchodu, a tiež politickým osídľovaním prihraničných oblastí. Následne autor objasňuje fázy vysťahovalectva ovplyvnené 30-ročnou vojnou a protireformáciou, vojnou s Osmanskou ríšou a osídľovaním Balkánu, násilnou emigráciou v dôsledku pogromov, genocíd a ľavicových diktátorských režimov, a tiež súbežne prebiehajúcu mimoeurópsku imigráciu. Dôležitým míľnikom, na ktorý **Z. Uherek** upozorňuje, je obdobie industrializácie, ktoré zmenilo dovtedajší smer migračných tokov do neobývaných oblastí na migráciu do technologicky

---

* Mgr. Patrícia Artimová pôsobí ako interná doktorandka na Katedre sociálnej geografie a regionálneho rozvoja, Prírodovedecká fakulta, Ostravská univerzita, Chitussiho 10, 701 03, Slezska Ostrava, Česko, e-mail: artim.patricia@gmail.com.

vyspelejších a urbanizovaných častí krajiny. Koniec kapitoly je venovaný pracovnej náborovej migrácii v rozmedzí rokov 1945 až 1975, ekonomickej migrácii od roku 1975 do 1990 a pokračujúcim migračným tokom až do roku 2013, kedy znova dochádza k zmene a nárastu objemu migračných tokov.

V druhej kapitole **Z. Uherek** popisuje základné teórie migrácie, ich predstaviteľov, súvislosti vytvorenia a aplikovateľnosti. Ide o neoklasickú teóriu, teóriu push a pull faktorov so súvisiacou typológiou migrácie podľa **W. Petersena**, teóriu dvojitého trhu, teóriu svetového systému a teóriu (sociálnych) sietí. Vzhľadom na to, že špecifiká migračných prúdov si vyžadujú vlastný prístup, je druhá časť kapitoly venovaná doplnkovým konceptom, ako napríklad teórii kumulatívnych príčin, inštitucionálnej teórii migrácie, transnacionalizmu, sociálnym a rozvojovým modelom, ale aj dôležosti štúdia imobility. Autor tiež upozorňuje na to, že na analýzu tak komplexnej problematiky, akou je migrácia, nepostačujú jednoduché teórie a tiež, že aplikovateľnosť existujúcich teórií sa znižuje s každým novým typom migrácie.

Už z názvu tretej kapitoly Migrácia a integrácia vyplýva, že analyzovanou problematikou bude predovšetkým integrácia imigrantov do nového prostredia. V tejto kapitole **Z. Uherek** predstavuje jednak vybrané teoretické prístupy k integrácii a hlavných predstaviteľov (**de Tocqueville, Simons, Thomas a Znaniecki, Landecker, Gluckman, Vertovec** a iní), no zároveň je zdôraznená aj praktická skúsenosť. Integrácia totiž nemá lineárny priebeh, prebieha vo viacerých štádiách, takmer vždy je viacgeneračná, pretože prvá generácia má zväčša najväčšie problémy s prispôbením, z čoho vyplýva, že ide o dlhodobý proces. Dalším dôležitým faktorom je to, že jej predikcia je veľmi náročná.

Štvrtá kapitola, Imigrácia do Československa a Česka po druhej svetovej vojne, bola pripravená **V. Günterom**, zakladateľom a súčasným riaditeľom Centra pre integráciu cudzincov. Obsahovo je rozdelená na dve časti, v ktorých autor predstavuje skúsenosť Československa a neskôr samostatnej Českej republiky s migráciou. Aj keď je do roku 1989 možné hovoriť o výraznejšej emigrácii občanov (z politických, ekonomických, či rodinných dôvodov), sú taktiež zaznamenané aj migračné pohyby v smere do Československa. Išlo najmä o riadenú reemigráciu krajanov, vnútornú migráciu a imigráciu osôb iného pôvodu v rámci poskytovania medzinárodnej pomoci. Druhá časť kapitoly je venovaná charakteristike imigrácie do Českej republiky po roku 1989, zmenám v prístupe, špecifikám českej migračnej politiky, azylovým procedúram a vybraným aspektom integrácie. V závere autor predstavuje najpočetnejšie

skupiny cudzincov so špeciálnym dôrazom na súčasnú iracionálnu ostrakizáciu moslimského obyvateľstva, a tiež hodnotí prinosy imigrácie.

Autorkami piatej kapitoly, venovanej medzinárodnej ochrane, sú **V. Honusková**, pôsobiaci na Katedre medzinárodného práva Právnickej fakulty Karlovej univerzity, kde sa zaoberá právnou úpravou migrácie a utečenectva, a **Š. Ošťádalová**, študentka Právnickej fakulty Karlovej Univerzity v Prahe. Keďže prostriedky medzinárodnej ochrany vznikali ako reakcia na hromadné utečenectvo, autorky v úvode kapitoly predstavujú najdôležitejšie historické udalosti vyvolávajúce masovú migráciu.

Postupne je vysvetlený základ globálneho systému medzinárodnej ochrany, Dohovor o právnom postavení utečencov s neskôr prijatým Protokolom, terminológia, mandát a ciele Úradu vysokého komisára OSN pre utečencov, kontrolné mechanizmy, a tiež účinky medzinárodnej ľudsko-právnej legislatívy. Nasledujúca časť je venovaná regionálnemu systému medzinárodnej ochrany na úrovni Európskej únie, Spoločnému európskemu azylovému systému (CEAS), Dublinským dohovorom, doplnkovej ochrane a polemike s využívaním dočasnej ochrany, spôsobom navracania osôb a aktivitám inštitúcie Európskeho podporného azylového úradu (EASO) a Európskej agentúry pre pohraničnú a pobrežnú stráž (FRONTEX). Obsahom poslednej časti kapitoly je interpretácia a aplikácia spomínaných úprav výhradne na vnútroštátnej úrovni v prostredí Českej republiky, pričom autorky poukazujú na niektoré špecifiká, napríklad na rozšírenie relevantných príčin prenasledovania.

Okrem teoretického zhrnutia a výkladu problematiky **V. Honusková** a **Š. Ošťádalová**, zohľadňujúc rozsah a hlavný cieľ kapitoly, priebežne dopĺňajú text aj komentármi k aktuálnej situácii súvisiacej s masovou migráciou. Autorky taktiež poukazujú na používanú nesprávnu terminológiu, akou je napríklad pojem „vojnový utečenec“.

Poslednú, šiestu, kapitolu spracoval taktiež **Z. Uherek**. Jej obsah tvoria súčasné teoretické koncepty reflektujúce zmeny v charaktere migrácie. Ten sa vyvíja aj v súvislosti s inými faktormi ako je rozvoj dopravy, informačných technológií, bankovníctva, zdravotníctva, ale aj technológií vedenia vojny. Autor poukazuje na fakt, že masová migrácia, aká bola v Európe typická pre obdobie industrializácie, v súčasnosti prebieha v Afrike a Ázii, čo spôsobuje aj nárast imigrantov v Európe, pričom väčšina krajín nemá s takýmto objemom imigrácie skúsenosti. Ako ďalej uvádza, premeny v migrácii a správaní osôb sú analyzované najmä v dielach **U. Hannerza** *Transnational Connections*, **L. Wirtha** *Urbanism as a Way of Life*, **H. J. Gansa** *Urban Villagers* a **Z. Baumana**

Tekutá modernita. Vybranými súčasnými konceptmi, ktoré sa snažia zohľadniť transformáciu migrácie sú tzv. deteritorializované komunity popisujúce vznik diaspór, ktoré však nemajú výhradne náboženský alebo nacionálny charakter; práce **G. Marcusa**, v ktorých sa venuje zmene vo vnímaní centier a periférií; a *Fragmented loyalties* podľa **S. Sassen**. Na konci kapitoly dostáva priestor polemika s aktuálnymi formami integrácie a zmiernovaním atraktivity krajiny pre masovú migráciu.

Predstavená publikácia kolektívu autorov, ktorí majú okrem teoretických znalostí aj rozsiahle praktické skúsenosti s prácou s imigrantmi, veľmi zrozumiteľným spôsobom spracováva problematiku migrácie. Autori pokrývajú široký záber tém od významných historických migračných udalostí, základných teoretických konceptov samotnej migrácie aj integrácie, po súčasnú konceptualizáciu, kontext a podobu migračných tokov a tiež právnu úpravu poskytovania medzinárodnej ochrany. Zameranie na Európu a prostredie Českej republiky umožnilo autorom bližšie predstaviť niektoré aspekty migrácie, ktoré sa v zahraničných publikáciách objavujú len zriedka. Vzhľadom na logickú štruktúru publikácie aj samostatných kapitol, a tiež ľahko pochopiteľný jazyk, je publikácia vhodná aj pre stredoškolských čitateľov, študentov vysokých škôl, ktorí sa s problematikou migrácie oboznamujú prvý raz alebo širšiu neodbornú verejnosť. S prihliadnutím na súčasnú situáciu súvisiacu s migráciou by dielo *Migrácia – história a súčasnosť* mohlo byť jedným z prvkov, ktoré eliminujú informačný šum a vhodným spôsobom sprístupňujú danú tému laickej verejnosti.